

کتاب: ۱۴۲۰۵۶۰

جمعیت: مقدمه‌ای بر مفاهیم و موضوعات

تألیف: راجا جان ویکس

ترجمه: دکتر الهه مدنی

www.ketab.ir

سرشناسه	ویکس، جان رابرت، ۱۹۴۴ - م
عنوان و نام پدیدآور	Weeks, John Robert
مشخصات نشر	جمعیت: مقدمه‌ای بر مفاهیم و موضوعات/ تالیف: جان ویکس؛ ترجمه: الهه میرزایی
مشخصات ظاهری	تهران: موسسه مطالعات و مدیریت جامع و تخصصی جمعیت کشور، ۱۳۹۴
شابک	هـ ۶۷۴ ص: مصور، جدول، نمودار.
وضعیت فهرست نویسی	978-600-94116-4-1
یادداشت	۲۰۰۰۰۰ ریال
یادداشت	فیفا
یادداشت	عنوان اصلی: Population : an introduction to concepts and issues
یادداشت	چاپ قبلی: موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی، ۱۳۸۵.
یادداشت	واژه‌نامه
یادداشت	کتابنامه
یادداشت	نمایه
موضوع	جمعیت
شناسه افزوده	میرزایی، الهه، ۱۳۳۷ - مترجم
شناسه افزوده	موسسه مطالعات و مدیریت جامع و تخصصی جمعیت کشور
رده بندی کنگره	HB ۱۳۹۴۸۷۱/۹
رده بندی دیویی	۶۳۴
شماره کتابشناسی ملی	۱۲۳۴۱

مؤسسه مطالعات و مدیریت جامع و تخصصی جمعیت کشور

طرح جلد، چاپ و صحافی: مگاپس
صفحه‌آرایی: منیره امیری مقدم
نوبت چاپ: اول
تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
قیمت: ۲۰۰۰۰۰ ریال
سال انتشار: ۱۳۹۵
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۱۱۶-۴-۱

علاقه‌مندان جهت تهیه کتاب می‌توانند به واحد انتشارات مؤسسه مراجعه نمایند.

آدرس: خیابان شهید بهشتی، خیابان پاکستان، کوچه دوم، پلاک ۵

تلفن: ۲۴-۸۸۵۳۴۳۲۱ داخلی: ۱۰۵

حق چاپ محفوظ و مخصوص ناشر است.

فهرست مطالب

ق	پیشگفتار	۱
ل	مقدمه نویسنده	۱
ن	پیشگفتار مترجم	۱
۱	فصل ۱- مقدمه‌ای بر جمعیت‌شناسی	۱
۳۱	فصل ۲- روندهای جهانی جمعیت	۳۱
۷۱	فصل ۳- دورنمای جمعیتی	۷۱
۱۱۹	فصل ۴- داده‌های جمعیت‌شناختی	۱۱۹
۱۵۹	فصل ۵- گذار سلامت و میرایی	۱۵۹
۲۱۵	فصل ۶- گذار باروری	۲۱۵
۲۸۷	فصل ۷- گذار مهاجرتی	۲۸۷
۳۳۷	فصل ۸- گذار سنی	۳۳۷
۳۸۹	فصل ۹- گذار شهری	۳۸۹
۴۳۵	فصل ۱۰- گذار خانواده و خانوار	۴۳۵
۴۸۹	فصل ۱۱- جمعیت و محیط زیست	۴۸۹
۵۴۹	فصل ۱۲- سازگار شدن با تغییرات جمعیتی	۵۴۹
۵۸۹	داده‌های جمعیتی برای جهان سال ۲۰۱۰	۵۸۹
۵۹۵	واژه‌نامه	۵۹۵
۶۲۷	منابع	۶۲۷

فهرست تفصیلی

پیشگفتار ناشر.....	ق
مقدمه نویسنده.....	ل
پیشگفتار مترجم.....	ن
فصل ۱- مقدمه‌ای بر جمعیت‌شناسی.....	۱
جمعیت‌شناسی چیست؟.....	۳
چرا جمعیت‌شناسی مهم است؟.....	۵
تقریباً همه چیز به جمعیت ربط دارد.....	۶
جهانی شدن.....	۷
تروریسم و درگیری‌های منطقه‌ای.....	۸
استقبال و نفرت از مهاجرت.....	۹
سوانح طبیعی و تخریب محیط زیست.....	۱۱
خطر خستگی ناشی از فشار جمعیت.....	۱۳
از این اطلاعات چگونه استفاده خواهید کرد؟.....	۱۳
جغرافیای جمعیت.....	۱۴
جمعیت و سیاست.....	۱۴
برنامه‌ریزی اجتماعی مبتنی بر جمعیت‌شناسی.....	۱۸
تجارت مبتنی بر جمعیت‌شناسی.....	۲۱
بازاریابی مبتنی بر جمعیت‌شناسی.....	۲۲
بازاریابی خوشه‌ای.....	۲۵
مکان‌یابی مبتنی بر جمعیت‌شناسی.....	۲۵
مدیریت منابع انسانی مبتنی بر جمعیت‌شناسی.....	۲۶
سرمایه‌گذاری مبتنی بر جمعیت‌شناسی.....	۲۶

۲۸	 بقیه کتاب در مورد چیست؟
۲۹	 خلاصه و نتیجه گیری
۲۹	 Websites of Interest

فصل ۲- روندهای جهانی جمعیت

۳۲	 رشد جمعیت جهان
۳۲	 تاریخچه مختصر
۳۷	 سرعت کنونی رشد جمعیت جهان
۳۸	 قدرت شگرف دو برابر شدن - جمعیت با چه سرعتی می تواند رشد کند؟
۴۰	 دلایل رشد کند ولیه جمعیت
۴۱	 دلایل شتاب گرفتن رشد جمعیت
۴۳	 آیا ما به سوی درون پاشی جمعیت حرکت می کنیم؟
۴۴	 تعداد انسان هایی که تاکنون بر روی کره زمین زندگی کرده اند
۴۵	 بازتوزیع جمعیت جهان بوسیله مهاجرت
۵۰	 توزیع جغرافیایی جمعیت جهان
۵۳	 گوناگونی بزرگی و رشد جمعیت در مناطق مختلف جهان
۵۴	 امریکای شمالی
۵۸	 مکزیک و امریکای مرکزی
۵۹	 امریکای جنوبی
۶۰	 اروپا
۶۲	 آفریقای شمالی و آسیای غربی
۶۳	 آفریقای جنوب صحرا
۶۴	 آسیای شرقی
۶۶	 ژاپن
۶۶	 جنوب و جنوب شرقی آسیا
۶۸	 اقیانوسیه
۶۸	 تمایزهای جهانی جمعیتی

۶۹	خلاصه و نتیجه‌گیری
۷۰	Websites of Interest
۷۱	فصل ۳- دورنمای جمعیتی
۷۴	دکترین‌های جمعیتی دوران پیشامدرن
۸۰	دوره پیشامالتوس
۸۲	دیدگاه مالتوسی
۸۳	علل رشد جمعیت
۸۵	پیامدهای رشد جمعیت
۸۵	اجتناب از پیامدها
۸۷	نقد نظریه‌های مالتوس
۸۸	نومالتوسی‌ها چه کسانی هستند؟
۹۱	نومالتوسی‌ها
۹۲	دیدگاه مارکس
۹۳	علل رشد جمعیت
۹۳	پیامدهای رشد جمعیت
۹۵	نقد نظریه‌های مارکس
۹۶	پیش درآمد نظریه گذار جمعیتی
۹۶	میل
۹۸	دومانت
۹۸	دورکهایم
۹۹	نظریه گذار جمعیتی
۱۰۳	نقد نظریه گذار جمعیتی
۱۰۳	اصلاح نظریه گذار جمعیتی
۱۰۷	نظریه تغییر و پاسخ جمعیتی
۱۰۸	فرضیه بزرگی نسبی کوهورت
۱۱۰	دومین گذار جمعیتی

۱۱۱	گذار جمعیتی به‌واقع از چند گذار تشکیل شده است
۱۱۲	گذار سلامت و میرایی
۱۱۲	گذار باروری
۱۱۳	گذار سنی
۱۱۴	گذار مهاجرتی
۱۱۴	گذار شهری
۱۱۴	گذار خانواده و خانوار
۱۱۵	تأثیر در جامعه
۱۱۶	خلاصه و نتیجه‌گیری
۱۱۸	Websites of Interest
۱۱۹	فصل ۴- داده‌های جمعیت‌شناختی
۱۲۰	منابع داده‌های جمعیت‌شناختی
۱۲۰	سرشماری جمعیت
۱۲۶	سرشماری در ایالات متحد آمریکا
۱۳۹	اندازه‌گیری مستمر - پیمایش مناطق آمریکا
۱۴۰	سرشماری در کانادا
۱۴۲	سرشماری در مکزیک
۱۴۳	ذخایر جهانی داده‌های سرشماری
۱۴۳	ثبت احوال
۱۴۷	تلفیق آمارهای حیاتی و سرشماری
۱۴۸	داده‌های اداری
۱۴۸	پیمایش‌های مبتنی بر نمونه‌گیری
۱۴۹	پیمایش‌های جمعیت‌شناختی ایالات متحد
۱۵۰	پیمایش‌های کانادا
۱۵۰	پیمایش‌های مکزیک
۱۵۱	پیمایش جمعیت و سلامت

۱۵۱	 سامانه‌های نظارتی جمعیت‌شناختی
۱۵۲	 پیمایش‌های اروپا
۱۵۲	 منابع تاریخی
۱۵۳	 جغرافیای جمعیتی و جمعیت‌شناسی مبتنی بر فضا
۱۵۵	 سامانه اطلاعات جغرافیایی و اداره سرشماری ایالات متحد
۱۵۶	 خلاصه و نتیجه‌گیری
۱۵۷	 Websites of Interest

فصل ۵- گذار سلامت و میرایی ۱۵۹

۱۶۰	 تعریف گذار سلامت و میرایی
۱۶۱	 تغییرات مربوط به سلامت و میرایی در طول زمان
۱۶۲	 از دوران روم باستان تا انقلاب صنعتی
۱۶۳	 از انقلاب صنعتی تا عصر حاضر
۱۶۷	 جنگ جهانی دوم، نقطه عطفی نوین
۱۶۹	 به‌توقیق انداختن مرگ بوسیله پیشگیری و درمان بیماری‌ها
۱۷۰	 گذار تغذیه‌ای و ارتباط آن با فربهی
۱۷۱	 طول عمر و دیرپایی
۱۷۲	 طول عمر
۱۷۲	 دیرپایی
۱۷۴	 بیماری و مرگ در چرخه عمر
۱۷۴	 تفاوت در میرایی بر اساس سن
۱۸۰	 تفاوت‌های میرایی بر اساس جنس و جنسیت
۱۸۱	 علل ناسلامتی و مرگ
۱۸۲	 بیماری‌های عفونی
۱۸۷	 بیماری‌های غیرواگیر
۱۸۸	 جراحات
۱۸۸	 قتل نفس

۱۸۹	جنگ
۱۹۰	علل واقعی مرگ
۱۹۲	اندازه گیری میرایی
۱۹۲	میزان خام مرگ
۱۹۳	میزان مرگ ویژه سنی/جنسی
۱۹۴	میزان مرگ تعدیل شده براساس سن
۱۹۵	جداول عمر
۱۹۶	محاسبات جازن عمر
۱۹۹	سال های زندگی تعدیل شده براساس ناتوانی
۲۰۴	مهار میرایی و محیط زیست
۲۰۵	نابرابری های سلامت و بیماری
۲۰۶	تفاوت میرایی مناطق روستا و شهر
۲۰۶	تفاوت میرایی براساس محله
۲۰۷	تفاوت میرایی براساس تحصیلات
۲۰۸	تفاوت میرایی براساس جایگاه اجتماعی
۲۱۰	نژاد و قومیت
۲۱۲	وضعیت تأهل
۲۱۲	خلاصه و نتیجه گیری
۲۱۴	Websites of Interest

۲۱۵	فصل ۶- گذار باروری
۲۱۶	گذار باروری چیست؟
۲۱۷	باروری تا چه حد می تواند بالا برود؟
۲۱۷	جزء زیستی
۲۲۰	جزء اجتماعی
۲۲۳	دلایل باروری بالا
۲۲۴	ضرورت جایگزینی افراد جامعه

۲۲۶	کودکان: تأمین‌کننده امنیت و نیروی کار
۲۲۶	جایگاه پایین زنان در جوامع سنتی
۲۲۹	پیش‌شرط‌های کاهش باروری
۲۳۰	افکار باید متحول گردد
۲۳۱	انگیزه‌های ایجاد سطوح باروری پایین‌تر
۲۳۱	نظریه عرضه و تقاضا
۲۳۷	نظریه اشاعه نوآوری
۲۳۹	نقش خط‌مشی‌های دولتی
۲۴۰	چگونه می‌توان باروری را مهار کرد؟
۲۴۱	تعیین‌کننده‌های مستقیم باروری
۲۴۳	نسبت متأهل‌ها - محدود کردن امیرش جنسی
۲۴۴	وسایل جلوگیری از بارداری
۲۴۵	میزان اثربخشی روش‌های مختلف جلوگیری از بارداری
۲۴۹	سقط جنین
۲۵۰	ناپارآوری غیرداوطلبانه بوسیله تغذیه با شیر مادر
۲۵۲	اهمیت نسبی تعیین‌کننده‌های مستقیم باروری
۲۵۵	چگونه تغییرات باروری را اندازه‌گیری می‌کنیم؟
۲۵۵	سنجه‌های دوره‌ای باروری
۲۵۶	میزان خام تولد
۲۵۷	میزان عمومی باروری
۲۵۸	نسبت کودک به زن
۲۵۸	شاخص کلی باروری
۲۵۹	میزان باروری ویژه سنی
۲۶۰	میزان کلی باروری
۲۶۲	میزان ناخالص تجدید نسل
۲۶۳	میزان خالص تجدید نسل
۲۶۴	میانگین طول نسل

۲۶۴	اندازه‌گیری‌های کوهورت باروری
۲۶۵	قصد باروری
۲۶۶	گذار باروری چگونه به انجام می‌رسد؟
۲۶۹	تنوع جغرافیایی گذار باروری
۲۷۱	مطالعات موردی گذار باروری
۲۷۱	بریتانیای کبیر و دیگر ملل اروپایی
۲۷۳	باروری زیر «طرح جایگزینی»
۲۷۴	چین
۲۷۷	ایالات متحد آمریکا
۲۸۲	دوران "تحدید بچه" و "انه بارچه بچه" و پس از آن
۲۸۵	خلاصه و نتیجه‌گیری
۲۸۶	Websites of Interest

۲۸۷	فصل ۷- گذار مهاجرتی
۲۸۹	گذار مهاجرتی چیست؟
۲۹۰	تعریف مهاجرت
۲۹۱	مهاجرت داخلی و بین‌المللی
۲۹۲	اندازه‌گیری مهاجرت
۲۹۳	موجودی در برابر جریان
۲۹۶	شاخص‌های مهاجرت
۳۰۰	گذار مهاجرتی درون‌کشوری
۳۰۱	چرا مردم مهاجرت می‌کنند؟
۳۰۱	نظریه دافعه-جاذبه
۳۰۵	چه کسانی مهاجرت می‌کنند
۳۰۷	مهاجرت‌های داخلی ایالات متحد
۳۰۹	مهاجرت میان‌کشوری
۳۱۱	چرا مردم به کشورهای دیگر مهاجرت می‌کنند؟

۳۱۴	مهاجران بین‌المللی چه کسانی هستند؟
۳۱۵	مهاجرت: مبدأها و مقصدها
۳۱۵	الگوهای جهانی مهاجرت
۳۱۹	مهاجرت به ایالات متحد
۳۲۵	مهاجرت از ایالات متحد به خارج
۳۲۵	مهاجرت: کانادا
۳۲۷	مهاجرت‌های جاری
۳۲۷	پناهجویان و جا. جا. شدگان داخلی
۳۲۸	برده‌داری
۳۲۹	پیامدهای مهاجرت
۳۲۹	پیامدها برای مهاجران
۳۳۱	کودکان مهاجران
۳۳۲	پیامدهای اجتماعی
۳۳۲	وجوه ارسالی
۳۳۴	خلاصه و نتیجه‌گیری
۳۳۵	Websites of Interest
۳۳۷	فصل ۸- گذار سنی
۳۳۸	گذار سنی چیست؟
۳۳۹	مفهوم سن و جنس
۳۳۹	طبقه‌بندی سنی
۳۴۱	هم‌گروه سنی
۳۴۴	نسبت‌های جنسی و جنسیتی
۳۴۷	زنانه شدن سنین پیری
۳۴۸	عوامل جمعیت‌شناختی مؤثر در گذار سنی
۳۵۰	تأثیر کاهش میرایی
۳۵۶	تأثیر سیر نزولی باروری

۳۵۹	 مهاجرت در کجای کار قرار می گیرد؟
۳۶۱	 گذار سنی در عمل
۳۶۱	 پیشروی ساختار سنی از جوان به پیر
۳۶۲	 افزایش جوانان - بن بست یا مزیت
۳۶۳	 امتیاز جمعیتی چین
۳۶۵	 بر سر امتیاز جمعیتی هند چه آمد؟
۳۶۶	 مزایای جمعیت در ایالات متحد و مکزیک
۳۶۹	 پیری جمعیت بخشی از گذار جمعیتی
۳۷۱	 منظور از پیر چیست؟
۳۷۲	 تعداد افراد پیر چقدر است؟
۳۷۳	 افراد مسن کجا هستند؟
۳۷۶	 دوره سوم (سالمند جوان) و دوره چهارم (سالمند پیر)
۳۷۷	 صد ساله ها و مستطیل سازی - آیا بن پایه گذار سنی است؟
۳۷۸	 پیش بینی آینده براساس ساختار سنی
۳۷۸	 برآورد جمعیت
۳۸۵	 خلاصه و نتیجه گیری
۳۸۷	 Websites of Interest

۳۸۹	 فصل ۹- گذار شهری
۳۹۰	 گذار شهری چیست؟
۳۹۱	 تعریف محل های شهری
۳۹۴	 هدایت کنندگان گذار شهری کدامند؟
۳۹۴	 زمینه سازان
۳۹۶	 الگوهای کنونی
۴۰۱	 سلسله مراتب شهری و سامانه های شهری
۴۰۳	 تصویری از مکزیک
۴۰۵	 تصویری از چین

۴۰۶	عوامل مستقیم مؤثر در گذار شهری
۴۰۶	مهاجرت داخلی: از روستا به شهر
۴۰۷	افزایش طبیعی
۴۱۲	مهاجرت‌های بین‌المللی به سوی شهرها
۴۱۳	بازطبقه‌بندی
۴۱۴	کلان‌شهرها و تراکم جمعیت
۴۱۸	تکامل شهری که گذار شهری را همراهی می‌کند
۴۱۹	ازدحام جمعیت شهری
۴۲۲	محل‌های فقر‌زین
۴۲۳	حومه شهرها
۴۲۶	جداسازی محل‌های مسکونی
۴۲۹	شهر به‌عنوان محیطی پایدار
۴۳۲	خلاصه و نتیجه‌گیری
۴۳۳	Websites of Interest

۴۳۵	فصل ۱۰ - گذار خانواده و خانوار
۴۳۶	گذار خانواده و خانوار چیست؟
۴۳۸	تعریف خانواده و گزینه‌های زندگی
۴۴۱	گوناگونی فزاینده ساختار خانواده و ترکیب خانوار
۴۴۵	عدالت جنسیتی و توانمند شدن زنان
۴۴۷	تعیین‌کننده‌های مستقیم تغییرات خانواده و خانوار
۴۴۷	تاخیر در ازدواج و ترک خانه
۴۵۲	زندگی مشترک
۴۵۳	بچه‌دار شدن خارج از ازدواج
۴۵۵	بی‌فرزندگی
۴۵۶	طلاق
۴۵۷	بیوگی

۴۵۷	ترکیب این عوامل تعیین کننده
۴۵۸	تغییر فرصت‌های زندگی
۴۵۹	تحصیلات
۴۶۳	مشارکت در نیروی کار
۴۶۶	شغل
۴۶۸	درآمد
۴۷۱	فقر
۴۷۳	ثروت
۴۷۵	نژاد و قومیت
۴۸۰	مذهب
۴۸۲	تقاطع تغییر فرصت‌های زندگی و دار خانوادگی و خانوار
۴۸۵	خلاصه و نتیجه‌گیری
۴۸۷	Websites of Interest

فصل ۱۱- جمعیت و محیط زیست ۴۸۹

۴۹۱	توسعه اقتصادی - استفاده و سوء استفاده از منابع
۴۹۲	مقایسه توسعه اقتصادی با رشد اقتصادی
۴۹۳	اندازه‌گیری درآمد ناخالص ملی و برابری قدرت خرید
۴۹۷	رابطه جمعیت با توسعه اقتصادی
۵۰۰	آیا رشد جمعیت محرک توسعه اقتصادی است؟
۵۰۲	آیا رشد جمعیت به توسعه اقتصادی ربط ندارد؟
۵۰۴	آیا رشد جمعیت برای توسعه اقتصادی حیاتی است؟
۵۰۶	آخر خط در آینده: آیا میلیاردها انسان بیشتر را می‌توان غذا داد؟
۵۰۷	رابطه میان توسعه اقتصادی و غذا
۵۱۰	توسعه کشاورزی - افزایش زمین کشاورزی
۵۱۳	شدت بخشی - افزایش محصول در هر هکتار
۵۱۸	تقاضا برای غذا سریع‌تر از جمعیت رشد کرده است

۵۲۰	چه تعداد از مردم را می‌توان غذا داد؟
۵۲۳	تخریب محیط زیست - محصول جانبی توسعه
۵۲۳	تعاریف و مفاهیم زیست‌محیطی
۵۲۴	آسیب زدن به لیتوسفر - آلودگی زمین
۵۲۶	آسیب به جو - آلودگی هوا
۵۲۹	آسیب به آب‌گرمه - مخازن آب و کیفیت آب
۵۳۰	رد پای بوم‌شناختی
۵۳۳	ارزیابی نرخ رات ناشی از رشد جمعیت
۵۳۵	توسعه پایدار - کلمات متضاد یا امکان‌پذیر؟
۵۳۷	آیا از ظرفیت تحمل پیشی گرفته‌ایم؟
۵۴۱	جمعیت و محیط زیست در سطح خرد
۵۴۱	فجایع زیست‌محیطی به مردم و آوازی منجر می‌شود
۵۴۳	ابعاد انسانی تغییرات زیست‌محیطی محلی
۵۴۵	ابعاد جمعیت‌شناختی عدالت زیست‌محیطی
۵۴۵	خلاصه و نتیجه‌گیری
۵۴۷	Websites of Interest
۵۴۹	فصل ۱۲ - سازگار شدن با تغییرات جمعیتی
۵۵۰	اقدام جهانی: از انقلاب جمعیتی تا تکامل
۵۵۱	ابزارهای خط‌مشی جهانی
۵۶۲	خط‌مشی جهانی در متن نظریه جمعیت‌شناختی
۵۶۳	ملل مختلف، راه‌حل‌های مختلف
۵۶۴	وضعیت از دیدگاه خود دولت‌ها
۵۶۵	خط‌مشی جمعیتی ایالات متحد چیست؟
۵۶۹	سرنوشت جمعیتی آینده
۵۷۰	تکامل سلامت و میرایی
۵۷۳	تکامل باروری

تحولات مربوط به مهاجرت ۵۸۰

تحولات مربوط به سن ۵۸۱

تحولات شهری ۵۸۳

تحولات خانواده و خانوار ۵۸۳

خلاصه و نتیجه‌گیری ۵۸۶

Websites of Interest ۵۸۷

داده‌های جمعیتی، ای جهان سال ۲۰۱۰ ۵۸۹

واژه‌نامه ۵۹۵

منابع ۶۲۷

www.ketab.ir

پیشگفتار ناشر

موضوع جمعیت همواره در سطح خرد و کلان مورد توجه عام و خاص بوده است. در زندگی روزمره، مردم پیامدهای جمعیتی را لمس می‌کنند و مفاهیم جمعیتی را در محاوره روزانه و گفتارهای شخصی بکار می‌برند. مسئولان و سیاستگذاران نیز در سطحی کلان، تحولات جمعیتی را رصد کرده و برای بهبود وضعیت جمعیت سیاستگذاری و برنامه‌ریزی می‌کنند. بنابراین، شناخت دقیق و تخصصی از جمعیت و مفاهیم آن در درک عمیق مردم و سیاستگذاران و مسئولان از تحولات جمعیتی مفید و مؤثر است. از اینرو، جمعیت‌شناسان و محققین جمعیتی نقش عمده‌ای در آموزش و پژوهش‌های هدفدار علمی، مسئله‌محور و کاربردی برپایه علمی دارند.

ایجاد و توسعه بستر پژوهشی و هدایت کردن تحقیقات جمعیتی می‌تواند زمینه‌های لازم برای جذب پژوهشگران جمعیتی را به منظور انجام تحقیقات و همکاری‌های پژوهشی فراهم نماید، و امکان انتقال نتایج پژوهشی به سیاست‌های جمعیتی را در درازمدت تسهیل نماید. در پاسخ به نیازهای پژوهشی کشور و منطقه در زمینه مسائل و مباحث تخصصی جمعیت، مؤسسه مطالعات و مدیریت جامع و تخصصی جمعیت کشور از بدو تأسیس تا بحال تحقیقات جمعیتی ارزشمندی به کشور و جامعه علمی عرضه نموده است. فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه در حوزه‌های جامعیت، توسعه؛ جمعیت، منابع و محیط‌زیست؛ جمعیت و سلامت؛ خانواده، ازدواج و باروری؛ مهاجرت و شه‌نشینی؛ و نیروی انسانی و اشتغال انجام می‌پذیرد. با عنایت به اهمیت یافتن مباحث جمعیتی در کشور و ابلاغ سیاست‌های جمعیتی توسط مقام معظم رهبری، این مؤسسه رسالت مهمی در شناخت مسائل جمعیتی و همکاری در تدوین برنامه‌های جمعیتی به عهده دارد. هر چند زمینه اصلی فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه انجام مطالعات جمعیتی در سطح ملی است، ولی تقویت و گسترش تحقیقات و همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی نیز در اولویت قرار دارد. یکی از فعالیت‌های مؤسسه انتشار گزارش‌ها و کتاب‌های تخصصی در حوزه جمعیت است.

کتاب جمعیت: مقدمه‌ای بر مفاهیم و موضوعات، اثری است ارزشمند از پروفسور جان ویکس، یکی از جمعیت‌شناسان مشهور، که سالها به‌عنوان کتاب مرجع درسی برای دانشجویان در رشته‌های

مختلف تدریس شده، و تا بحال چندین بار بازنگری و تجدید چاپ شده است. نویسنده به مقولات متعدد جمعیتی توجه نموده، و آنها را با دیدی تخصصی ولی بصورت ساده، روان و جذاب نگاشته است. از اینرو، اثر حاضر نه تنها به عنوان مرجع درسی برای اساتید و دانشجویان جمعیت‌شناسی و محققین علوم اجتماعی، بلکه برای افراد علاقه‌مند به مباحث جمعیتی و سیاست‌گذاران نیز ارزشمند و خواندنی است. همکار ارجمند خانم دکتر الهه میرزایی، با صرف وقت و حوصله، قلم شیوا، و نیز وسواس قابل تحسین برگردان فارسی این کتاب مهم و مفید را به عهده داشته‌اند. انتخاب دقیق و نیز زحمات ارزشمند ایشان شایسته تقدیر و سپاسی ویژه است. هم چنین لازم است از داوران محترم کتاب، و نیز همکارانم در معاونت پژوهشی مؤسسه بویژه جناب آقای دکتر رسول صادقی، و خانم‌ها دکتر حبیبه بی‌بی رازقی نصرآباد، اوشا حاتمی، اعظم یادگاری، و منیره امیری مقدم که مراحل مختلف چاپ کتاب را پی‌گیری نموده، سپاسگزاری نمایم. امید است انتشار این اثر مهم در شناخت درست مفاهیم و موضوعات جمعیتی منجر به باشد.

محمد جلال عباسی شوازی

رئیس مؤسسه مطالعات و مدیریت جامع و تخصصی جمعیت کشور

مقدمه نویسنده

رشد، گذار، و تکامل، اینها روندهای جمعیتی کلیدی در سده بیست و یکم هستند، و تأثیری شگرف در زندگی شما خواهند گذاشت. هرگاه به مسئله رشد جمعیت در جهان می‌اندیشم، تصویر اتوبوسی که در سراسیمگی بزرگراه با سرعت به سوی صخره‌ای در حرکت است در نظرم مجسم می‌شود. اتوبوس نیمه خودکار است و راننده‌ای ندارد که کنترل آن را در دست داشته باشد. بعضی از مسافران از آنچه در انتظارشان است بی‌خبرند و بیشتر به فکر دست‌گاه تهویه و کم و زیاد شدن آن، یا مقدار غذای باقی مانده برای ادامه سفر هستند. بعضی دیگر آگاه‌ترند، اما با خود می‌اندیشند صخره‌ای که می‌بینند واقعیت ندارد و مربوط به خطای دید آنهاست. آنها که صخره را واقعی می‌پندارند درصددند که ترمز اتوبوس را به‌کار اندازند؛ زیرا می‌دانند که یک اتوبوس بزرگ حتی اگر ترمز هم بکند، مدت زمانی طول خواهد کشید تا از سرعتش کاسته شود. آیا ما با چنین خطراتی روبه‌رو هستیم؟ هنوز به‌طور یقین پاسخ این پرسش را نمی‌دانیم؛ اما نمی‌توانیم آسوده خاطر، تنها به پایان خوش امیدوار باشیم. اتوبوس جمعیت خسارات و تغییرات دهشتناکی را سبب شده است. زمانه که در سراسیمگی بزرگراه حرکت می‌کنیم، چه راه منتهی به صخره باشد چه خیر، هر چه در مورد سرعت و جهت آن بشتر بدانیم بهتر می‌توانیم در هدایت و مدیریت آن موفق عمل کنیم. باآنکه ممکن است در مورد کاهش رشد جمعیت، یا پایان انفجار جمعیت زیاد داستان شنیده باشید، واقعیت این است که پیش از توقف رشد جمعیت، میلیاردها انسان به جمعیت کنونی هفت میلیاردی جهان اضافه خواهد شد.

گذارها نشان‌دهنده راه‌هایی هستند که رشد جمعیت بر ما اثر می‌گذارد. جمعیت جهان در حال افزایش است زیرا میزان‌های مرگ در طی چندین دهه گذشته بسیار سریع‌تر از میزان‌های تولد کاهش یافته است. در گذر از الگوی تاریخی میزان‌های بالای تولد و مرگ به الگوی میزان‌های پایین تولد و مرگ، ما از گذار جمعیتی عبور می‌کنیم. گذار جمعیتی در واقع تشکیل شده است از چند گذار مربوط به تغییرات سلامت و میرایی، باروری، مهاجرت، ساختار سنی، شهری شدن، و ساختار خانواده و خانوار. هر یک از این گذارهای به هم مرتبط پیامدهای جدی برای کارکرد جوامع و اقتصاد، و شخصاً برای خود شما دارد. در طول زمان، این گذارها به‌گونه‌ای تکامل یافته‌اند که از یک منطقه به منطقه‌ای

دیگر متفاوت است، به همین دلیل، خط سیر و پیشروی آنها کمتر از آنچه فکر می‌کردیم قابل پیش‌بینی است. باید به افزایش تعداد جمعیت، و گذارها و تکامل‌هایی که در این فرایند شکل گرفته همزمان پرداخته شود، و موفقیت ما به‌عنوان تمدن انسانی بستگی به این دارد که از پس این مهم چگونه برآیم. در طی سال‌ها متوجه شده‌ام که اکثر مردم یا در مورد تأثیر شگرف رشد و تغییر جمعیت بر زندگی‌شان در غفلتی شیرین به‌سر می‌برند، و یا آن‌چنان داستان‌های وحشتناک در مورد سرنوشت شوم و قریب الوقوع آن شنیده‌اند که هر گاه به رشد جمعیت می‌اندیشند درهم می‌شکنند. هدف من از تألیف این کتاب آن است که شما را، بدون آن‌که به وحشت اندازم، از خمودی به در آورم. من شما را با مفاهیم اساسی مطالعات جمعیت آشنا و به شما در شکل‌گیری بینش جمعیت‌شناختی‌تان یاری خواهم کرد تا بتوانید بعضی از مهم‌ترین مسائلی که جهان با آنها روبه‌روست بهتر درک کنید. قصد من آن است که برداشت شما را از رشد و تغییرات جمعیت متحول کنم، آگاهی‌تان را در مورد آنچه در حال وقوع است و چرا، افزایش دهم و به شما در شکل‌دهی و کنار آمدن با آینده‌ای که با میلیاردها انسان دیگر سهیم خواهید بود کمک کنم.

با آرزوی موفقیت برای یکایک شما

جان ویکس